Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα εἴξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. —ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλῶσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 24 ΤΟΥ ΤΡΥΓΗΤΗ 1908 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 306

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οἱ κοινότητες—Ἡ ἰδιοκυβέρνια.
ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ. Φιλολογικὰ σημειώματα.—Γιὰ κάπια Ρωμαΐκα δράματα.
ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. Παραμύθι Φιλαντέζικο.
ΑΛΚΑΙΟΣ. Ἄσμα ἀσμάτων.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά—Τὰ πρωτότυπα.
ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ. Ἀπορίες.
THOMAS. Δυὸ λόγια.
Ο ΝΟΥΜΑΣ. Μιὰ γιὰ πάντα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Οἱ φημερίδες ὅλες, οἱ Ἀθηναΐικες δά, γράψανε καὶ ξαναγράψανε τώρα τελευταῖα πῶς ὁ «Νουμᾶς» ἔπαψε, πέθανε, ψόφησε, πῶς τὸν ἔπαψε κάπιο κομιτάτο τῆς Δημοτικῆς, ποὺ πότε τὸ στήνανε στὴν Τουρκιά, πότε τοῦ δίνανε δρόμο γιὰ τὴ Γαλλία, πότε τὸ στέλνανε στὴν Ἀγγλία, καὶ τὸ γυρίζανε τὸ ἔρημο αὐτὸ τὸ Κομιτᾶτο, σὰν κανέναν Ἀτσίγγανο, ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ κεῖ—καὶ κλαίγανε γιὰ τὸ θάνατο τοῦ «Νουμᾶ» καὶ γελούσανε καὶ κοροδεύανε κι ἀραδιάζανε χίλιες δυὸ ἐξυπνάδες κι ἀνοησίες. Μερικές, γράψανε, πῶς τὸ μάθανε τὸ καλὸ χαμπέρι ἀπὸ τὴν Ἤόλη καὶ οἱ «Ζαιροὶ» (8 τοῦ Τρυγητῆ) λάβανε γράμμα, λέει, ἀπὸ τὸ Γύθειο (μὴ χειρότερα!) πῶς ψόφησε ὁ «Νουμᾶς» ὕστερ' ἀπὸ μιὰ «ἀνηλεῆ **ψυχαρολουσέαν!!!!**» Τὸ ἴδιο ἔγινε κι ὅταν, τὸν περασμένο Μάη, ταξίδεψε γιὰ λίγες μέρες ὁ διευθυντὴς τοῦ «Νουμᾶ» ἴσαμε τὴν Πόλη. «Πῆγε, γράψανε, κεῖ γιὰ νὰ παρακαλέσει νὰ μὴ τὸν πάψουνε» σὰ νἄτανε ὁ διευθυντὴς τοῦ «Νουμᾶ» κανένας τελωνοφύλακας καὶ τὸ κομιτάτο αὐτὸ τὸ ἀόρατο κανένας Βεζύρης. Καὶ γράψανε μάλιστα πῶς παύτηκε ὁ Ταγκόπουλος ἀπὸ διευθυντὴς τοῦ «Νουμᾶ» καὶ πῶς διορίστηκε στὴν «κενωθεῖσαν» θέση ὁ Ρήγας Γκόλφης.*

Οἱ φημερίδες δὲ φταῖνε καθόλου· γράφουν ὅ,τι τοὺς λένε. Καὶ ὑπάρχουνε δυστυχῶς μερικοὶ ποὺ **λένε**, *ποὺ δὲν ἔχουν ἄλλη δουλιὰ παρὰ* **νὰ λένε**, *ποὺ ὁλοένα λένε, ποὺ βρίσκουνε γοῦστο, ποὺ χορταίνουν, ποὺ παχαίνουνε λέγοντας. Γι' αὐτοὺς λοιπόν, κι ὄχι γιὰ τὶς φημερίδες, ἀναγκαστήκαμε νὰ κάνουμε μιὰ γιὰ πάντα τὴν ἀκόλουθη δήλωση: Πῶς ὁ «Νουμᾶς» θὰ βγαίνει ἀπὸ δῶ κι ὁμπρὸς ταχτικά, καθὼς πάντα, καὶ θὰ διευτύνεται καὶ τώρα, καθὼς καὶ πάντα, ἀπὸ τὸν Ταγκόπουλο.*

Τίποτα ἄλλο δὲν ἔχουμε νὰ προστέσουμε. Κι ἂν ξαναγράψουνε γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα, τοὺς δίνουμε τὸ λόγο μας πῶς δὲ θὰ ξαναπαντήσουμε. Κεῖνοι θὰ οὐρλιάζουν καὶ μεῖς θὰ δουλεύουμε. Καὶ ἡ δουλιά μας θἆναι ἡ καλύτερη καὶ ἡ τιμιώτερη ἀπάντηση στὰ οὐρλιάσματά τους.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Η ΙΔΙΟΚΥΒΕΡΝΙΑ

Τότες μόνε εἶναι λέφτερο ἕνα κράτος ὅταν ὁ λαὸς μπορεῖ νὰ ἐκλέγῃ ὁ ἴδιος τοὺς κυβερνῆτες του, νὰ ἐπιτηρῇ καὶ νὰ κρίνῃ τὸ φέρσιμό τους μ' ἄλλα λόγια σὰν κυβερνιέται ὁ ἴδιος. Καὶ ἰδιοκυβερνιέται ἀληθινὰ ὁ λαὸς ὅταν ξέρῃ ποιοὺς ἐκλέγει καὶ γιατὶ τοὺς ἐκλέγει, ὅταν ξέρῃ τί ζητεῖ ἀπ' ἀφτοὺς καὶ μπορεῖ νὰ καταλάβῃ ἂν φέρνουνται σύφωνα μὲ τὶς ἰδέες του. Μὰ δὲ φτάνει μόνε τοῦτο· γιὰ νὰ μπορεῖ λέφτερα νὰ προκόψῃ πρέπει νὰ μπορῇ νὰ βολέψῃ τὰ ἰδιαίτερά του στὸν τόπο του ὅπως τὸ κρίνῃ καλήτερο μὰ καὶ νὰ εἶναι ἄξιος νὰ βρίσκῃ ποιὸ εἶναι τὸ σωστό. Καὶ τοῦτο μόνε μὲ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς κοινότητας μπορεῖ νὰ γίνῃ.

Μιὰ κ' ἰδιοκυβερνιέται στὴν κοινότητά του ὁ λαὸς ἔχει συφέρο νὰ διαλέγῃ τοὺς πιὸ ἄξιους ποὺ νὰ φροντίζουνε γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου του μπορώντας συνάμα νὰ κρίνῃ τὴν ἀξιοσύνη τους. Ἔχει πάντα στὸ νοῦ του τὸ συφέρο τῆς κοινότητας καὶ δὲ γελιέται ἀπὸ τὰ παχιὰ λόγια οὔτε παρασέρνεται ἀπὸ τὰ ρουσφέτια ποὺ τοῦ ρίχνουνε, σὰν κόκκαλο νὰ γλύψῃ, ἐκεῖνοι ποὺ κάμανε δουλειά τους τὴν πολιτική. Ὅσο πιὸ ἀνεξάρτητη εἶναι ἡ κοινότητα τόσο καὶ πιὸ πολὺ συνεδένουνται οἱ κάτοικοι ἀνάμεσό τους καὶ φροντίζουνε γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν προκοπή του. Τὸ σύστημα τῆς κοινοτικῆς ἰδιοκυβέρνιας ἀσφαλίζει τὴν ἀληθινὴ λεφτεριὰ στὸ λαὸ καὶ κάνει τὰ ἄτομα νὰ φροντίζουνε, συνειδητὰ κι ἀξιόπρεπα, γιὰ τὴν πατρίδα.

Γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς εἶναι καλὴ ἡ κοινοτικὴ ἰδιοκυβέρνια γιὰ τοὺς Ρωμιοὺς ὅμως εἶναι ἀπαραίτητη. Ἀφτὴ βάσταξε τὸ Ρωμιὸ καὶ τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ πάντα ὁ ἴδιος μέσα στοὺς αἰῶνες καὶ μέσα στὸ τόσο ἀνακάτωμα ποὺ γίνηκε. Μόνε μὲ τὴν ἀνεξάρτητη κοινότητα μπορεῖ νὰ καλοκυβερνηθῇ ὁ Ρωμιὸς καὶ νὰ προκόψῃ. Πάρε ἀπὸ τὸ Ρωμιὸ τὴν ἰδιοκυβέρνια καὶ θὰ τόνε διῇς νὰ μὴ φροντίζῃ γιὰ τί ποτις· ὅλα τότες τὰ προσμένει ἀπὸ τὸ κράτος κι οὔτε τὸ δαχτυλάκι του κουνεῖ, ἀπατός του, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου. Δὲ βλέπει, δὲν μπορεῖ νὰ διῇ τὴν ἀνάγκη τῆς θυσίας γιὰ γενικὲς καὶ θεωρητικὲς ἰδέες ὅταν δὲν εἶναι συνεδεμένες μὲ μιὰ ὠφέλεια χεροπιαστὴ γιὰ τὸν τόπο του ποὺ νὰ τήνε βλέπῃ ἀπὸ κοντά.

* * *

Ἡ ἀξιωσύνη τοῦ Ρωμιοῦ νὰ ἰδιοκυβερνιέται τοῦ εἶναι πατροπαράδοτη, εἶναι μέσα στὸ αἷμα του, κι ἀφτὴ τὸν ξεχωρίζει ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους λαοὺς καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς γειτόνους του. Πάντα καὶ παντοῦ, ὅποτε μποροῦσε, ὅσες δυσκολίες κι ἂν ἔβρισκε κατώρθωνε νὰ βαστάζῃ, μὲ τὰ ἐθίματά του, καὶ τὴν ἰδιοκυβέρνεια τοῦ χωριοῦ του.

Ὁ ἀρχαῖος κόσμος πέθανε κι ἀπὸ τὶς πλούσιες καὶ τρανὲς *αὐτόνομες πολιτεῖες* ἄλλες καταστρεφτήκανε, ρημαχτήκανε καὶ κατάντησανε ἀσήμαντα καὶ φτωχικὰ χωριουδάκια, κι ἄλλες ὁλότελα χαθήκανε. Τὰ παλάτια, οἱ μαρμαρωτοὶ ναοὶ καὶ τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης γκρεμίσανε, μὲ τὸν καιρό, καὶ θρουβαλιαστήκανε. Τὸ χῶμα σκέπασε τοὺς δοξασμένους τόπους καὶ τὸ χορτάρι φύτρωσε ἐκεῖ ποὺ λατρέβανε *τοὺς ἀθάνατους ποὺ πεθάνανε.* Οἱ κάτοικοι σκορπιστήκανε καὶ λογῆς βάρβαροι διαγουμίσανε τὴ χώρα. Ὅλα ἀλλάξανε, καινούριες πολιτεῖες χτιστήκανε κι ἄλλους θεοὺς οἱ κάτοικοι λατρέψκνε. Τὴ λεφτεριά του τὴν ἔχασε καὶ λογῆς ἀφεντάδες προσκύνησε, ἕνα ὅμως πράμα δὲν ξέχασε ὁ λαὸς ὁ δόλιος καὶ κατατρεμένος.

Δὲν ξέχασε τὸ μυστικό του, ποὺ εἶχε βαθιὰ ριζωμένο στα σωθικά του μέσα, κι ἅμα κατώρθωνε νὰ μορφώτῃ ἕνα συνοικισμό, μικρὸ ἢ μεγάλο, ἀμέσως τὸ κατάφερνε νὰ ὀργανωθῇ καὶ νὰ κυβερνηθῇ μὲ τὸ ἴδιο πάντα σύστημα. Ἄρχοι διαλεγμένοι μέσα ἀπὸ τὶς καλήτερες φαμελιὲς καὶ ποὺ ἐκλεγόντανε γιὰ ἕνα διορισμένο καιρό. Ἄρχοι ποὺ δουλειά τους εἴτανε νὰ φροντίζουνε γιὰ τὴν προκοπή, τὴν καλητέρεψη καὶ τὴ σωτηρία τοῦ τόπου, νὰ διαφεντέβουνε καὶ νὰ ὑπερασπίζουνται τοὺς πατριῶτες τους. Τέτοιες εἴτανε οἱ *αὐτοπόλιες*, οἱ *αὐτόνομοι πολιτεῖαι* τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Ἔτσι λέφτερες νὰ ἰδιοκυβερνιοῦνται τὶς ἀφήκανε οἱ Ρωμαῖοι, κ' ἔτσι βασταχτήκανε στὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ ἡ Σαλονίκη, ἡ Μονεβασία, τὰ Γιάννενα, οἱ *Μονάδες τῶν χωρίων* κ' οἱ λογῆς *Μητροκομίες*. Ἔτσι ἰδιοκυβέρνητη βρήκανε τὴ Ρωμιοσύνη κ' οἱ Φράγκοι καὶ μόνε σὰ συφωνήσανε πῶς θὰ σεβαστοῦνε τὰ ἐθίματά της καὶ τὰ συστήματά της μπορέσανε νὰ ὑποτάξουνε τὴ χώρα:

«Ἐπήκασι συμβίβασιν μετὰ τὸν Καμπανίτην.
»Ὅτι ὅλα τὰ ἀρχοντόπουλα ὅπου ἔχουσι προνοίες
»νὰ ἔχουσιν ὁ κάθε εἷς πρὸς τὴν οὐσίαν ὅπου εἶχε
»τὴν ἀνθρωπιὰν καὶ τὴν στρατιὰν τόση νὰ τοῦ ἐνε-
»μέσει καὶ οἱ χωριάτες τῶν χωριῶν νὰ στέκουν ὡ-